

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

שמחת תורה

כשמסתכלים על ילד יהודי - רואים משיח

שיחות קודש

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה

שנת הקהל

מאה ושלש עשר שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

משיחות ליל שמחת תורה קודם הקפות ה'תשנ"ב

- תרגום מאידית -

ויש לומר, שזהו גם התוכן דכל י"ז הפסוקים⁹, שכולם תלויים בהסיום - „כי מציון גו'": „כי” משמש (גם) בלשון „אם”¹⁰, „כאשר”¹¹. ועפ"ז יש לפרש את „כי מציון גו'” שבסיום כל הפסוקים¹² - שכל הענינים שישנם ב(ט"ז) הפסוקים שלפנ"ז יקוימו (בשלימותם ובמילואם) „כי - כאשר - מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים”, שזה יהי' בגאולה האמיתית והשלימה.

החל מהפסוק הראשון¹³, „אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים אין עוד מלבדו”: השלימות ד, „אתה הראת לדעת גו'” שהיתה בעת מתן-תורה - תהי' לעתיד לבוא. כמו שאדמו"ר הזקן מבאר בתניא¹⁴, שלע"ל יהי' גילוי אלקות באופן של ראי', „בלי שום לבוש” („ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך”¹⁵), אשר „כבר הי' לעולמים מעין זה בשעת מתן-תורה כדכתיב אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו, הראת ממש בראי' חושיית כו'” [יש לומר שבוהו מוסיף אדמו"ר הזקן ביאור

א. לשמחת תורה ישנה שייכות מיוחדת עם הגאולה האמיתית והשלימה: ע"י משיח צדקנו² - כפי שאומרים בפיוט („שישו ושמחו בשמחת תורה”) בשמחת תורה לאחר קריאת התורה: „אגיל ואשמח בשמחת תורה בא יבוא צמח³ בשמחת תורה”⁴.

ודבר זה מרומו גם בפסוקים שאומרים לפני הקפות („שמביאים טעמים על השמחה”⁵) - מ, „אתה הראת” עד „כי מציון”: הסיום - הפסוק האחרון - דכל י"ז (י"ז בגימטריא טוב, „אין טוב אלא תורה”⁶) הפסוקים הוא „כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים”, שזו נבואה אודות ימות המשיח⁸.

1) ולהעיר ממאוז"ל (תענית ה, ב) „גדול יום הגשמים כיום קיבוץ גלויות” (נת' בד"ה גדול יום הגשמים דשמחת תע"ג (סה"מ תער"ב-ע"ו ע' קצח ואילך)), והרי שמחת הוא יו"ט שני של שמע"צ (יום התהלת הזכרת הגשמים), ועד שבארץ ישראל שמחת הוא ביום שמע"צ.

וכמדומה גם בשמו „שמיני (עצרת)” - ששמיני מורה על ענין הגאולה, כמאוז"ל (ערכין ג, ב) דכינור, „של ימות המשיח שמונה”, וראה כלי יקר ר"פ שמיני. לקו"ש ח"ז ע' 93 ואילך. ובכ"מ.

2) ראה שיחת שמחת תרנ"ב (ספר השיחות תורת שלום ע' 2) - מלפני מאה שנה: „בש"ת הוא התגלות יחידה שבנפש, מעין לעתיד לבוא שלא ילמדו איש את רעהו”. וראה לקמן סוף סעיף ג.

3) שמו של משיח (ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד, וראה זכרי' ג, ה, ו, יב „איש צמח שמו”. וכפי שאומרים גם בנוסח הושענות דהושע"ר).

4) „משיח יבוא בזכות השמחה בתורה” (סידור יעב"ץ).

5) סה"מ תש"ד ע' 54.

6) אבות פ"ו מ"ג, הובא בסה"מ שם.

7) ישע"י ב, ג.

8) כמ"ש בהתהלת הענין „והי' באחרית הימים נכון יהי' הר בית ה' בראש ההרים גו' ונהרו אליו

כל הגוים גו' והלכו עמים רבים גו' כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים”.

9) נוסף לזה שתוכן הפשוט של כמה פסוקים קשור עם ענין הגאולה.

10) ר"ה ג, א. הובא בפרש"י עה"ת לך יה, טו.

11) ראה פרש"י ר"ה שם: שמצינו בכמה מקומות אם משמש לשון כאשר.

12) בישע"י שם „כי” משמש בלשון „דהא”, בתור נתינת טעם למ"ש לפניו „והלכו עמים רבים גו'”. אבל בנדוד שהפסוק „כי מציון גו'” בא בהמשך לט"ז הפסוקים שלפניו - יל"פ (ע"ד הרמז עכ"פ) גם שה, „כי” הוא מלשון „כאשר”, והיינו בתור תנאי למ"ש בכל הפסוקים שלפנ"ז.

13) ואתחנן ד, לה.

14) פל"ו (מו, א).

15) ישע"י ל, כ.

ה'תשנ"ב, ר"ת ה' תהא שנת נפלאות בה²¹, שכוללת לכל לראש את נפלאות הגאולה²². ובפרט ע"פ המדובר כמ"פ לאחרונה, שלפי כל הסימנים נמצאים אנו כיום על סף הגאולה, כאשר „הנה זה (משיח) בא”²³, ותיכף ומיד רגע לאח”ז – כבר בא.

ב. ומה מובן גם בנוגע לעבודת בני הנדרשת בשמחת תורה, והמסכה במשך כל השנה כולה, ובמיוחד בשנה זו – עבודה שחדורה עם ענין הגאולה ומשיח. היינו, שהנהגתו של יהודי בכל הענינים בחיי היום-יום שלו גם בזמן הזה תיכף ומיד לפני הגאולה – היא מעין ובדוגמת חיי הנהגת בני” בימות המשיח ממש.

(21) „בה” דייקא, דאע”פ ש„נפלאות” (מלשון פלא) הן בבחי' הברלה, ה”ה נמשכות „בה”, בבחי' פנימיות.

(22) להעיר ש„נפלאות” הוא נו”ן פלאות (זח”א רסא, ב). שרומז לשנת היובל (שהיא שנת החמישים), אשר גם זה הוא מהחידושים לעיל אפילו לגבי יצי”מ („נפלאות” – נו”ן פלאות – גם בערך להנפלאות דיצי”מ (ראה אוה”ת נ”ך עה”פ ע’ תפו. וש”נ)). כי אף שגם בכיבוש יהושע נהגו היובלות, כיון שאז היו „כל יושבי עלי” (ערכין לב, סע”ב. רמב”ם הל’ שמיטה ויובל פ”י ה”ח), מ”מ השלימות ד, „כל יושבי עלי” – כל בני” מכל הדורות כולם – תהי’ דוקא לעיל, כאשר יחיו המתים.

ולמעשה, שענין זה נרמז גם בהר”ת דאות ב’ – „בכל מכל כל”, שהוא בגימטריא „קבץ” (ראה ח”י חת”ס לב”ב יז, א).

(23) שה”ש ב, ה ובשהש”ר עה”פ.

ונתבו בלשון הקודש [לא כמו אמירתם בלשון אידיש, כהובא באה”ק ס”ח בונגע להבעש”ט. – ולהעיר שהר”ת שם הוא „בל”א”, ויש לפרשו „בלשון אידיש” (ולא „בלשון אשכנז”), המורה על הפיכת לשון זו ללשון יהודית („אידיש”), השייכת ליהודים („אידין”), ולא „זשארגאן”, שפירושו – שהלשון טפילה ללשון אחרת.

איך ע”י מעשינו ועבודתנו בזמן הזה²⁴ פועלים את (הגילוי אלקות באופן של ראי’ (בהגאולה), והשלימות בזה (שבמ”ת ה’ רק „מעין זה”) תהי’ לע”ל, כאשר („כ”י) „מציון תצא תורה גוי”.

ועד”ז הפסוקים שלאחרי זה, שבכללות הם ביאור על החיבור דאלקות שלמעלה מהעולם עם העולם²⁵, ששלימות ענין זה תהי’ בגאולה האמיתית והשלימה.

וכיון ששמחת תורה הוא מהמועדים בחודש תשרי²⁶, שהינם מועדים²⁷ כלליים על כל השנה כולה²⁸ – מובן, שהדגשת ענין הגאולה ומשיח שבשמחת תורה נמשכת אח”כ על ובכל השנה כולה.

ובהדגשה מיוחדת בשנה זו – שנת

(16) כמבואר בהמשך הענין ברפ”ז, ש„תכלית השלימות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים שהוא גילוי אור א”ס ב”ה בעוה”ז הגשמי תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות כי הגורם שכר המצוה היא המצוה בעצמה כי בעשייתה ממשך האדם גילוי אור א”ס ב”ה מלמעלה למטה להתלבש בגשמיות עוה”ז כו”, אשר ע”י ש„כבר ה’ לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה”, נמשך הכח לפעול כן ע”י „מעשינו ועבודתנו” (ועד”ז מאחז”ל (סנהדרין צא, א) בנוגע לע”ל – „דלא הוי חיי דהוי חיי לא כ”ש”).

(17) נתבאר בפרטיות בהתוועדות. (18) ובה גופא – הסיים וההותם של כל מועדי חודש תשרי, ש„בחודש תשרי יום שמחת” כלל גדול יותר הכולל כל חודש החודש תשרי כו” (סה”מ תרנ”ד ע’ לו. תש”ב ע’ 49).

(19) ראה סה”מ תקס”ו ע’ שעט. אוה”ת סוכות ע’ א’תשנו. ברכה ע’ א’תתסו. סה”מ תרנ”ד שם. תרנ”ו ע’ רעה. תש”ב שם.

(20) ובא בהמשך לשמיני עצרת הקשור במיוחד עם הגאולה (כנ”ל הערה 1), ושמיני מלשון שומן (נסמן בס’ המאמרים „מלוקט ח”ב ע’ קפ), הוא ה„אסענציע” של כל הענינים.

* כן הובא הלשון (באידיש) במאמרי חסידות (אוה”ת בלק ע’ תתקכ, בשם אדח”ז), אף ש(רובם)

בהגירסא במשנה וברייתא²⁸, „אני לא נבראתי אלא לשמש את קוניי²⁹”, לגבי הגירסא הנפוצה „אני נבראתי לשמש את קוניי”: „אני נבראתי כו” - מדגיש, שישנה מציאות שנבראה, אלא שכל הכוונה והתכלית של בריאתה היא לא יותר מאשר „לשמש את קונו”: „אני לא נבראתי כו” פירוש³⁰ - שמציאות של אדם כשלעצמה לא קיימת כלל („אני לא נבראתי”), הענין היחידי שישנו - הוא „לשמש את קוניי”³¹.

- ועפ”ז אולי יש לומר הביאור בהעיקוב המבהיל של הגאולה - שהוא מצד זה שהיתה חסרה אצל בני”ש שלימות בדרגת העבודה באופן ד, „אני לא נבראתי אלא לשמש את קוניי”, שדוקא עי”ז מגיעים להגאולה אשר תהי” באופן זה (ד, „אין עוד מלבדו”)³². - אבל עכשיו כבר

[וזהו גם ההדגשה המיוחדת בתקופה האחרונה בהנוגע להלימוד ד, „הלכתא למשיחא”²⁴, ההלכות שנוגעות לחיי בני”ש בזמן הגאולה]²⁵.

אחד הענינים העיקריים לעתיד לבוא - הוא (כמובא לעיל מהתניא) שאז תהי” השלימות ד, „אתה הראת לדעת כי ה’ הוא האלקים אין עוד מלבדו”: בכל העולם כולו יתגלה איך שאין שום מציאות אחרת זולתו ית’, „אין עוד מלבדו”.

ובדוגמת זה נדרש גם בחייו של יהודי - שיחוש וירגיש בכל עניניו ממש, ש„אין עוד מלבדו”. זאת אומרת: מלבד זאת שהכוונה והתכלית דכל עניני העולם היא אלקות, ובמילא עבודתו היא באופן ש, „כל מעשיך לשם שמים”²⁶, ו„בכל דרכיך דעהו”²⁷, אבל ישנה מציאות של „חול”, „מעשיך” ו„דרכיך” (אלא - שתכליתם הוא קדושה), אלא יתירה מזו: שעניני העולם עצמם הם אלקות, ובמילא לא „נרגשת” מלכתחילה שום מציאות כלל, כי „אין עוד מלבדו”.

ויש לומר, שזוהי ההוספה והחדוש

(28) סוף קידושין.

(29) כ”ה גירסת הש”ס כתי” (אוסף כתיביהיד של תלמוד הבבלי, ירושלים תשכ”ד) במשנה וברייתא הנ”ל. וכן הובא במלאכת שלמה למשנה שם. וראה גם ל”ש ירמ’ רמז רעו.

(30) להעיר מתוד”ה מתי” (מנחות פג, סע”ב) דהלשון „לא . . אלא” היינו לעיכובא.

(31) דוגמא לדבר - החילוק בין זהב ונתחש, דאף ששניהם נבראו בשביל המשכן (והמקדש), הרי בנוגע לזהב אמרו חז”ל (ב”ר פט”ז, ד. שמור”ר רפ”ה), „לא ה’ העולם ראוי להשתמש בזהב ולמה נברא בשביל המשכן ובשביל ביהמ”ק”, והיינו שבוהב קיימת האפשרות להשתמש בו בעניני חול („לא ה’ העולם ראוי כו” אלא כו”), משא”כ בנוגע לנתחש - הרי „לפי שנה נודמן לו למשה ועשה ממנו משכן” (שבת כה, ב), היינו שכל מציאות אינה אלא ההשתמשות בו בשביל המשכן.

(32) עפ”ז אולי יש לבאר הדיוק בלשון כ”ק מו”ח אדמו”ר (שיחת שמח”ת תרפ”ט), „צריכים רק לצחצה את הכפתורים”: ענין הכפתור הוא - שמחבר שני חלקי הבגד, שאף שמצ”ע יתכן ענין של פירוד ביניהם, הרי ע”י הכפתור מתחברים ומתאחדים יחדיו.

(24) להעיר, שבשמח”ת שנה זו מסיימים לימוד ספר הרמב”ם (כפי שנהלק לג”פ ליום), שבי” פרקים האחרונים שבו* תוכנם הלכות מלך המשיח, עד לסימום ממש בפסוק (ישעי’ יא, ט) „כי מלאה הארץ דיעה את ה’ כמים לים מכסים”. ומתכיפין התחלה להשלמה” (נוסח „מרשות” לחתן בראשית) - „יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא וכו””, שזהו ע”ז „אתה הראת לדעת כי ה’ הוא האלקים אין עוד מלבדו”, ראה לקמן בפנים.

(25) ראה סה”ש תנש”ח ח”ב ע’ 93-690 (לעיל ע’ 292-5).

(26) אבות פ”ב מ”ב. רמב”ם הל’ דיעות ספ”ג. וטושו”ע א”ח סרל”א.

(27) משלי ג, ו. וראה רמב”ם וטושו”ע שם. שו”ע אדה”ז א”ח סקני” ס”ב.

(* חלק משיעור רמב”ם היומי דשנח”ת, שקשור ושייך לתוכן היום, כנ”ל ס”א.)

תורה אינה ע"י לימוד התורה, אלא דוקא באמצעות ריקוד עם התורה – ריקוד עם ספרי התורה כפי שהם מכוסים במפה ומוכתרים בכתר תורה, שאו בכלל לא שייד ללמוד בהם – הרי מובן, שאו מודגשת בעיקר שייכותה של התורה לכל בני – מהגדולים ועד הקטנים והכי קטנים – בשוה ממש.

ויש לומר, שזה גם קשור עם השייכות והגילוי המיוחד של משיח בשמחת תורה – שאודות ימות המשיח נאמר ש, לא ילמדו עוד איש את רעהו כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם³⁹; ולכן גם ההנהגה בשמחת תורה היא מעין ובדוגמת זה.

ד. וענין זה מודגש במיוחד בתינוקות של בית רבן דדורנו זה – שנקראים (בהסכמת גדולי ישראל) בשם „צבאות השם“:

השם „צבאות השם“ מורה – שהילדים מסורים ובטלים לגמרי להקב"ה, בדוגמת (ויותר מ), „חילים“ אל „מפקדיהם“ ועד כלשון הכתוב ביצ"מ⁴⁰ – „הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם“, אף נעלה יותר מהמדידות וההגבלות ד, „צבא“⁴¹.

הוסר גם עיכוב זה, ובמילא הרי „הכל מוכן לסעודה“, סעודת לויתן ושור הבר ויין המשומר³³ בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

ג. להאמור לעיל ישנה שייכות מיוחדת לילדי בני, תינוקות של בית רבן, כמאמר חז"ל³⁴: „אל תגעו במשיח³⁵ אלו תינוקות של בית רבן“.

אחד הביאורים בזה (נוסף להפירוש במפרשים³⁶): חינוך תינוקות של בית רבן צריך להיות באופן שהתינוקות נעשים חדורים לגמרי בתוך תוכם עם הענין והנקודה של „משיח“³⁷, כך, שכאשר רק מעיפים מבט על ילד יהודי, מה רואים? – משיח!

כל מציאותם היא „משיח“ – הגילוי ד, „אתה הראת גוי אין עוד מלבדו“.

ויש לקשר זה גם עם העובדה שבשמחת – הקשור במיוחד עם משיח כנ"ל – מצינו הדגשה במנהג ישראל, שגם תשב"ר חוגגים ורוקדים עם התורה (וע"י שמחתם הרבה בשמחת – מתגלה עוד יותר איך שהם „משיח“³⁸).

ואדרבה: כיון שעיקר השמחה דשמחת

33) ראה ברכות לד, ב. ב"ב עה, א. ויק"ר פ"ג, ג. ועוד.

34) שבת קיט, ב.

35) דברי הימים א טז, כב.

36) „שדרך תינוקות למושחן בשמן“ (פרש"י), או „ע"ש גדולתן וחשיבותן כדאמרי' למשה לגדולה, כדמסיק שאין הן הבל של חטא“ (חרא"ג מהרש"א).

37) להעיר, שבגמ' שבת שם לפנ"ז מובא המאמר ד, „לא חרבה ירושלים אלא כשביל שביטלו בה תשב"ר“, שמה מובן, שע"י הלימוד דתשב"ר נפעל בנין ירושלים, שהרי כשבטלה הסיבה בטל המסובב, ועפ"ז תומתק עוד יותר השייכות ד, „משיח“ בפטושות לתשב"ר.

38) להעיר דמשיח אותיות ישמה (בעה"ט פינחס כה, יב).

39) ירמ"י לא, לג.

40) בא יב, נא.

41) כולל גם לא ההגבלות של צבא ישראל – דוקא מכן עשרים שנה ומעלה, שהרי ב, „צבאות השם“ נכללים כל ילדי ישראל, גם התינוקות שזוה"עתה יצאו לאויר העולם* (ע"י ה, „שיר המעלות“ וכיו"ב שמסביבם). ויתירה מזו י"ל – אפילו עובר במעי אמו (ש, „מלמדין אותו כל התורה כולה“ – נדה ל, ב), ע"ד ובדוגמת ב, „צבאות השם“ שיצאו מארץ מצרים – ש, אפילו עוברין שבמעי אמן אמרו שירה“ (סוטה ל, ב).

* וע"ד שבת לזי שנמנה „מן חודש ומעלה“ ועד „מן הבטן“ (במדבר ג, טז ובפרש"י שם. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 251 ואילך, ע' 256 ואילך).

ובודאי כל הקהל יסייע בזה, ויחשיבו זאת כזכות עבורם, כיון שע"י הילדים נמשך גם בהם התואר שבו מכונים הילדים - „משיחי“⁴⁵.

ומזה שואבים אח"כ כח לעבודה במשך כל השנה (כנ"ל שמשמח"ת נמשך על כל השנה) - ובמיוחד אצל מחנכים ומנהלים בכלל, ובפרט אצל השלוחים של נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר - שעבודתם ושלחותם המיוחדת היא הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, וגם - ובמיוחד - העבודה והשלחות להביא את משיח צדקנו בפועל ממש⁴⁶, כולל - ע"י שימת הדגשה מיוחדת על ענין החינוך של ילדי ישראל הנקראים „משיחי“.

ויהי רצון, שכאו"א מישאל וכלל ישראל, כולל - ילדי ישראל, יחגגו את ההקפות דשמח"ת ביחד עם הקב"ה בעצמו - כמאמר חז"ל⁴⁷, „עתידי הקב"ה לעשות מחול לצדיקים . . . וכל אחד ואחד מראה באצבעו כו' ואמר⁴⁸ ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו“. ותיכף ומיד ממש.

ומזה מובן, שבילדי ישראל - ילדים וילדות - דורנו זה, ניכר עוד יותר בגלוי איך שהם „משיחי“, „משיחי“ דהקב"ה עצמו. שזה נעשה הכנה והקדמה קרובה להתגלות המשיח הכללי דכל בני, בגאולה האמיתית והשלימה.

ו„כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“⁴²: כשם שאו „יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים“⁴³, כך „צבאות השם“ דדורנו זה יצאו מגלות זו לגאולה האמיתית והשלימה ותיכף ומיד ממש.

וכולל ובמיוחד ילדי בני הנמצאים כעת פה, שהתחנכו - בשנה שעברה ובודאי ימשיכו בזה - באופן שכאשר מעיפים עליהם מבט רואים „משיח“. ובפרט כשילדים אלה רוקדים בהקפות דשמיני עצרת ושמחת תורה.

ה. וכיון שכך - ובכדי לזרז יותר את הגאולה, שתבוא בהקדם הכי אפשרי עד תיכף ומיד ממש - הרי מתאים, שכל התינוקות של בית רבן הנמצאים כעת כאן יאמרו (כאו"א מהם וכולם יחד) „לחיים“.

וגם המחנכים, המלמדים והמנהלים של „צבאות השם“ ישתתפו בזה ע"י שינגנו (ביחד עם הילדים) את הניגון הקשור עם „צבאות השם“ [כמנהג העולם שלצבא יש „הימנון“ („מארש“), ניגון משלהם; והרי צ"ל „אזלת לקרתא הלך בנימוסי“⁴⁴].

45) וכידוע שבכאו"א מישאל ישנו ניצוץ משיח (מאור עינים ס"פ פינחס).

46) ולהעיר ש„שליח“ בצירוף עשר (כחות) הוא בגימטריא „משיח“ - ראה בארוכה משיחות ליל שמח"ת תשמ"ו (לקו"ש חכ"ט ע' 358 ואילך).

47) תענית בסופה.

48) ישע"י כה, ט. אחד מ"ז הפסוקים שאומרים קודם הקפות (וראה לעיל ס"א).

42) מיכה ז, טו.

43) בא יב, מא.

44) שמו"ר פמ"ז, ה, ועד"ז בכ"ר פמ"ה, יד.

וראה גם ב"מ פו, ב.

„הלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם“

– בקשר לסיום ספר הרמב"ם –

משיחות יום ב' דר"ה, ליל שבת חוהמ"ס,
ליל ויום שמח"ת, ה'תשנ"ב

(שהובאו להלכה בספרו של הרמב"ם) ש"כ, כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח⁴, משא"כ „הלכות“ של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם⁵, כ"ח, חמשה חומשי תורה⁶.

[כלומר: בנצחיות התורה – „דבר ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים, אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת כו"ו⁷ – נכללים „הלכות של תורה שבעל פה“, פירוש המצוות, שעל ידם יודעים אופן קיום מצוות התורה⁸, משא"כ ספרי הנביאים⁹ והכתובים, שכיון שאינם הוספה וחיידוש על דברי התורה (שהרי אין נביא רשאי לחדש דבר), אלא „לצוות על דברי התורה ולהזהיר העם שלא יעברו עלי“, כמו שאמר האחרון שבהן זכרו¹⁰ תורת משה עבדי¹¹, ועאכ"כ השקו"ט בתורה שבע"פ בנוגע לאופן הלימוד ודרשות

א. בהקדמתו לחיבורו כתב הרמב"ם: „כל המצוות שניתנו לו למשה בסיני בפירושן ניתנו, שנאמר ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה, תורה זו תורה שבכתב, והמצוה זו פירושה . . . תורה שבעל פה“, ומבאר בארוכה סדר מסירת התורה שבעל פה ופירושי ע"י גדולי ישראל מדור לדור עד לזמנו, ומסיים, „וראיתי לחבר דברים המתבררים . . . בענין האסור והמוותר הטמא והטהור עם שאר דיני התורה . . . עד שתהא תורה שבעל פה כולה סדורה בפי הכל בלא קושיא ולא פירוק („הלכות הלכות“) . . . כדי שלא יהא אדם צריך לחיבור אחר בעולם בדין מדיני ישראל, אלא יהא חיבור זה מקבץ לתורה שבעל פה כולה . . . לפיכך קראתי שם חיבור זה משנה תורה, לפי שאדם קורא בתורה שבכתב תחלה ואחר כך קורא בזה ויודע ממנו תורה שבעל פה כולה ואינו צריך לקרות ספר אחר ביניהם“.

ואף שחיבורו של הרמב"ם הוא „תורה שבעל פה“, „משנה תורה“ („משנה“ לתורה שבכתב), מ"מ, להיותו „דברים המתבררים . . . בלא קושיא ולא פירוק“, „הלכות של תורה שבעל פה“, יש בו חשיבות מיוחדת (לא רק לגבי שאר חלקי תורה שבעל פה, אלא גם לגבי ספרי הנביאים והכתובים) שהיא כמו החשיבות לתורה שבכתב („התורה והמצוה“, תושב"כ ופירושה בהלכות התורה שבמשנה תורה) – כמובן מדברי חז"ל²

(3) סוף הלכות מגילה.

(4) „חזן ממגילת אסתר“.

(5) הלכות דייקא, משא"כ השקו"ט שבתורה שבעל פה, במכ"ש וק"ו מכל ספרי הנביאים וכל הכתובים.

(6) רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט.

(7) שהרי „כל מצות שבתורה בין מ"ע בין מצות לית אינן גלויות וידועות ומפורשות אלא ע"י תורה שבע"פ“, הלכות התורה, שבהם נתגלה רצונו של הקב"ה, ולכן נקראו ההלכות בשם תנא וכתרה של תורה (ראה בארוכה תניא אגה"ק סכ"ט).

(8) להעיר גם מהחילוקים בהלכה בין הגדר דנבואה להגדר תורה (ראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 177 ואילך. ושו"ו).

(9) מלאכי ג, כב.

(10) רמב"ם שם ה"ב.

(1) משפטים כד, יב.

(2) ירושלמי מגילה פ"א ה"ה.

ב. ויש לבאר ענין הנצחיות דהלכות התורה לעתיד לבוא («הלכות של תורה שבעל פה אינן בטלין לעולם») – דלכאורה צריך להביין:

ידוע¹⁸ שהכלל ש„הלכה כבית הלל“, ועד ש„בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה“¹⁹, אינו אלא בזמן הזה, משא”כ לעתיד לבוא תהי’ הלכה כבית שמאי (וכמשנ”ת במק”א²⁰ ששינוי ההלכה יהי’ עי”ז שב”ד הגדול שיחזור לירושלים יעמדו למנין, ודעת הרוב אז תהי’ כדברי ב”ש).

ועפ”ז, יבטלו לעתיד לבוא כו”כ הלכות של תורה שבעל פה – כל ההלכות שנפסקו בתורה (כולל גם בחיבורו של הרמב”ם) כדעת ב”ה, שהלכות אלו יבטלו, ובמקומן יפסקו הלכות חדשות, כדעת ב”ש?

ויתירה מזה – והוא העיקר²¹:

ידוע²² שלכמה דעות „מצות בטלות לעתיד לבוא“ – בתחיית המתים²³ (בתקופה השני’ דימות המשיח, משא”כ בתקופה הראשונה דימות המשיח, לפני תחיית המתים²⁴, שאז יהי’ קיום המצוות

דברי התורה שאינה אלא „אמצעי“ לבירור הלכות התורה, לא יהי’ צורך בהם ולכן יבטלו לימות המשיח²⁵ (ואז יתגלו טעמי תורה, „סוד טעמי“ ומסתר צפונות²⁶), „תורה חדשה מאתי תצא“²⁷).

ויש לומר, שענין זה מרומז בסיום וחותם²⁸ ספר ההלכות דהרמב”ם (שני פרקים האחרונים ד„הלכות מלכים ומלחמות ומלך המשיח“²⁹) בענין ביאת המשיח וימות המשיח³⁰ – כיון שבימות המשיח תתגלה השלימות דהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם (כחמשה חומשי תורה), שזהו תוכן ספרו של הרמב”ם, שמקבץ כל ההלכות של תורה שבעל פה (משנה תורה, בהמשך ללימוד חמשה חומשי תורה)³¹.

11) ראה גם פ” מראה הפנים לירושלמי שם: „אמתת הדבר כך הוא . . . ליכא מידי דכתיבי בנביאים וכתובים ולא רמיזי באורייתא . . . אלא שצריך בינה יתירה להוציא הרמז מן התורה ולידע ולהבין ולהשכיל המקום שהוא בהתורה שנרמז בה כל דבר מהכתובים . . . וכל זה הוא עכשיו, אבל לעתיד דכתיב ומלאה הארץ דעה וגו’, ולא יצטרכו ללמוד זה מזה, כולם ידעו וישכילו לכל הנרמז בתורה מהנביאים והכתובים כו”.

12) פרש”י שה”ש א, ב.

13) ישע”י נא, ד. ויק”ר פ”ג, ג.

14) „הכל הולך אחר החיתום“ (ברכות יב, א).

15) כ”ה לשון הכותרת בדפוס ויניציאה רפד. שי.

16) נוסף על הטעם הפשוט – שבימות המשיח (ש„חורין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם,

מקריבין קרבנות ועושין שמיטין ויובלות ככל

מצותה האמורה בתורה“ – הלי’ מלכים רפ”א) יהי’

הקיום דכל ההלכות התורה (תוכן ספרו של

הרמב”ם) בתכלית השלימות.

17) ועפ”ז י”ל, שעי’ לימוד הרמב”ם (הלכות

פסוקות) ממחרים ומזרזים את הזמן דימות המשיח

(עי’ מארז”ל (ויק”ר פ”ז, ג), „אין כל הגליות

הללו מתכנסות אלא בזכות משניות“, הלכות

פסוקות), שאז תתגלה מעלת ההלכות שאינן

בטלין לעולם.

18) מק”מ לזח”א יז, ב. הובא בלקו”ת קרח

נד, רע”ג.

19) ברכות לו, ריש ע”ב. וש”ב.

20) סה”ש תנש”א ח”ב ע’ 570-72 (לעיל ע’

181-3).

21) כי, בנוגע להלכות דב”ה, יש לתרץ

(בדוחק עכ”פ) שאין זה חשיב ביטול הלכות של

תורה, כיון שנשארת הלכה בתורה בענין זה, אלא

שההלכה היא כב”ש.

22) ראה בספרים שנסמנו בשד”ח כללים מ’

ס”ק ריח (ח”ג תקסא, ג ואילך). דברי חכמים סג”ג

(ח”ט איתתקסב, סע”ב ואילך).

23) הגהות יעב”ץ לר”ה ל, א. תניא אגה”ק

סכ”ו (קמה, סע”א).

24) כלומר, לפני תח”מ דכל בנ”י, משא”כ

צדיקים שקמים לתחי’ בהתחלת ימות המשיח (ראה

זח”א קמ, א, כשהיה קיום המצוות בתכלית

שכרם"²⁹, לאחרי שנתקיים הציווי דכל דברי התורה בתכלית השלימות, שאז מצוות בטלות.

אבל, ביאור זה אינו מספיק, כי:

הטעם להנצחיות שבמצוות התורה (המצוות שניתנו לו למשה מסיני") שלא יהיו מוחלפות, "מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים", הוא, להיותן רצונו של הקב"ה³⁰, היינו, שהרצון דמצוות אינו בשביל מטרה ותכלית אחרת, לברר ולזכך את האדם והעולם שיהיו בשלימות [שאז יש מקום לומר שכשהאדם והעולם מתעלים לדרגא נעלית יותר יצטרכו מצוות אחרות³¹, או שלא יצטרכו למצוות כלל], אלא רצון מצד עצמו³², שלכן, אין בו שינוי, גרעון או הוספה.

[וזהו החילוק שבין מצוות התורה להציוויים שע"י הנביאים³³ - שהציוויים, שע"י הנביאים הם לצורך תועלת אחרת,

בתכלית השלימות), שלכן, בגד שאבד בו כלאים. . עושה ממנו תכריכים למת, אמר רב יוסף זאת אומרת מצוות בטלות לעתיד לבוא"²⁵, "לכתחילה עושה לו תכריכין מכלאים אע"פ שכשיעמוד לעתיד יעמוד במלבושו שנקבר בהן, שמע מינה מצוות בטלות לעתיד לבוא"²⁶.

ועפ"ז, יבטלו לעתיד לבוא (בתקופה השני' דימות המשיח, כשיחיו המתים) כל ההלכות של תורה שבעל פה, דכיון ש,מצוות בטלות", בטלים בדרך ממילא כל ההלכות שהם משפטי מצוות אלו?

ג. ויש להקדים תחילה ביאור הענין ד,מצוות בטלות לעתיד לבוא" - דלכאורה, ה"ז בסתירה לנצחיות התורה, ש,דבר ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים. . שכל דברי התורה מצווין אנו לעשותן עד עולם"?

לכאורה אפשר לומר שהענין ד,מצוות בטלות לעתיד לבוא" אינו בסתירה לנצחיות התורה, כיון שהגדר דנצחיות התורה (שכל דברי התורה מצווין אנו לעשותן עד עולם") הוא מלכתחילה בנוגע לכל משך הזמן ד,היום לעשותם"²⁷, ולא בנוגע לזמן ד,למחר (לעולם הבא)²⁸ לקבל

השלימות, כדאיתא בגמרא (יומא ה, ב) ,כיצד מלבישן לעתיד לבוא. . לכשיבואו אהרן ובניו ומשה עמהם".

(25) נדה סא, ב. - וראה רמב"ם הל' כלאים פ"י הכ"ה: "מותר לעשות מן הכלאים תכריכין למת שאין על המתים מצוה" (כהמשך הסוגיא, "מאי דתיב במתים הפשי, כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות"), ולא נחית לזמן התחי' (וראה לקמן הערה 43).

(26) תורה אמר רב יוסף נדה שם.

(27) ס"פ ואתחנן.

(28) עולם התחי', שהוא עיקר השכר (נסמן

לקמן הערה 70).

(29) עירובין כב, א. וש"נ. הובא בפרש"י עה"פ. (וראה בארוכה לקו"ש חכ"ט ע' 41 ואילך). (30) רצון עצמי שכל עצמותו כביכול ברצון זה. . לפי נושא העצמות" (המשך תרס"ו ס"ע תקבא ואילך. וראה בארוכה סה"ש תורת שלום ס"ע 190 ואילך).

(31) כדעת העיקרים (מאמר שלישי פ"ד) ,מה המונע שלא יהי' הוא יתברך מוסיף או גורע כשתגזור חכמתו ית'. . השווי ההקשי כבר אפשר שישתנה כפי הכנת המקבלים, כי המזון השוה אל הילד הוא החלב והשוה אל הבחור הוא הלחם והבשר והיין, וכן שנתנו המצוות האלקיות. . כפי השתנות הכנת המקבלים" (וראה הערה הבאה).

(32) ומשארז"ל "לא ניתנו המצוות אלא לצרף בהם את הבריות" (ב"ר רפמ"ד) - ה"ז היצוגיות הרצון, כפי שנתלבש בחכמה. וי"ל שבספרי הקירה כבעיקרים שבהערה הקודמת) מבואר דרגת הרצון שנתלבש בחכמה (ובזה גופא כו"כ דרגות), משא"כ בספרו של הרמב"ם, ספר הלכות - רצון באופן שלא שייך בו שינוי.

(33) הבא לקמן - ראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 182 ואילך, ובהנסמן שם.

שאבד בו כלאים . . עושה ממנו תכריכין למת, אמר רב יוסף זאת אומרת מצוות בטלות לעתיד לבוא, א"ל אביי ואי תימא רב דימי, והא א"ר מני א"ר ינאי לא שנו אלא לספרו אבל לקוברו אסור, א"ל לאו אתמר עלה א"ר יוחנן אפילו לקוברו, ור' יוחנן לטעמי דא"ר יוחנן מאי דכתיב³⁶ במתים חפשי, כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות" - דלכאורה תמוה:

טעמו של ר' יוחנן, כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות, מהני שכל זמן שהוא מת אין עליו משום איסור כלאים, אבל לא מהני לזמן שלאחרי התחי', כשיעמוד במלבושיו שנקבר בהן, שאז יחול עליו איסור כלאים, וכיון שכן, אין הזמן דטעמו של ר' יוחנן ד"במתים", שייך להזמן שבו צריך טעמו של רב יוסף שמצוות בטלות לעתיד לבוא.

ועוד ועיקר:

בסוגיא דתחיית המתים בסנהדרין³⁷ „אמר ר' יוחנן מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר³⁸ ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן, וכי אהרן לעולם קיים, והלא לא נכנס לארץ ישראל שנותנין לו תרומה, אלא מלמד שעתיד לחיות וישראל נותנין לו תרומה", שמה מוכח שס"ל לר' יוחנן שאין מצוות בטלות לעתיד לבוא (שיקיימו מצוות תרומה לאחרית תחומ"מ). וא"כ איך אמר ר' יוחנן אפילו לקוברו, הרי כשיעמוד במלבושיו יהי לבוש בכלאים³⁹?

ה. ויש לומר, ש"ר' יוחנן לטעמי . . כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצוות"

לא מבעי בציווי „בדברי הרשות, כגון לכו למקום פלוני או אל תלכו"⁴⁰, אלא גם בציווי בעניני התורה, שהמכוון והתכלית (אינו בציווי זה עצמו, אלא) „לצוות על דברי התורה ולהזהיר העם שלא יעברו עלי"⁴¹, ולכן ציוויים אלו אינם אלא לפי שעה⁴², משא"כ מצוות התורה הם נצחיים, „מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים", להיותם רצונו של הקב"ה.

ומזה מובן שאין לומר שהנצחיות דמצוות התורה היא רק במשך הזמן דהיום לעשותם, כשיש צורך בעבודתם של ישראל בכיור העולם, ולאחרי זה („למחר לקבל שכרם") מתבטלת מציאות המצוות - כיון שרצונו הנ"ל של הקב"ה הו"ע נצחי שאינו תלוי ואינו משתנה בהתאם לשינויים במצב האדם והעולם.

ועפ"ז: כיון ש"דבר ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים", איך יתכן ש"מצוות בטלות לעתיד לבוא"⁴³?

ד. ויובן בהקדם הדיוק בהסוגיא ד"מצוות בטלות לעתיד לבוא" - „בגד

(34) ועד שגם נבואות שהוצרכו לדורות שנכתבו בספרי הנביאים, עתידין ליבטל לימות המשיח.

(35) להעיר מהמבואר בהמשך תער"ב (ח"א פקצ"ג) ש"הרצון דמצוות הוא רצון עצמי שאינו משתנה כו', ומי"ש מצוות בטלות לעתיד, אין הכוונה שיתבטלו ח"ו, כ"א שיתבטלו בבחי' העדר תפיסת מקום לגבי האור העצמי דלעתיד . . כמו שראג בטיהרא כו". אבל, ביאר זה אינו שייך (לכאורה) לפשטות הסוגיא בנדה (לשיתת התוס') ע"ד דין קבורה בכלאים אע"פ שלעתיד יעמוד במלבושיו שנקבר בהם כיון שמצוות בטלות, היינו, שתבטל מצוות כלאים כפשוטה* (וראה לקמן הערה 46).

(36) תהלים פח, ו.

(37) ז, ב.

(38) קרח יח, כה.

(39) כקושיית הסדרי טהרה לנדה שם (ועיי"ש

שתירוצו עולה רק לגירסת הרא"ש שלא גרס ר' ינאי, משא"כ לפי ספרים דידן דגרסי ר' ינאי).

* וגם באה"ק (שבחערה 23) משמע שבעולם התחי' מצוות בטלות כפשוטם.

ועפ"ז מתורצת הסתירה שבדברי ר' יוחנן, שס"ל שמותר לקוברו בכלאים, כיון שמצוות בטלות לעתיד לבוא, אף שיליף תחה"מ מנתנית תרומה לאהרן לאחר שעתיד להיות - כי, המציאות דנתנית תרומה תהי' גם לאחר תחה"מ, אבל לא בגדר של ציווי לאדם שנעשה חפשי מן המצוות (חפשי למעליותא, שאינו זקוק לציוי, כיון שאינו מציאות בפ"ע, אלא מציאות אחת עם הקב"ה), ולכן מותר לקוברו בכלאים, כי כשיעמוד לעתיד לא יהי' עליו הציווי דאיסור כלאים⁴³, אף שבדאי לא ישאר לבוש בכלאים⁴⁴ (לאחרי רגע התחי"ע⁴⁵), אם כי לא בתורת ציווי, אלא (בדרך ממילא) מצד רצונו של הקב"ה לשלול (שמתגלה ומתבטא ע"י האיסור ד)כלאים⁴⁶.

ו. ולתוספת ביאור - ה"ז מודגש בדיוק הלשון דב' המאמרים שלכאורה סותרים זל"ז - „מצוות בטלות לעתיד

הוא (גם) ביאור והסבר לדברי רב יוסף ש„מצוות בטלות לעתיד לבוא“:

הפירוש ד„מצוות בטלות לעתיד לבוא“ אינו אלא בנוגע להציווי להאדם („מצוות“ דייקא, שגדרם הוא ציווי לאדם), ש„כיון שמת אדם (לאחרי גמר עבודתו בקיום המצוות) נעשה (האדם) חפשי מן המצוות“, היינו, שגם בעולם התחי' (לאחרי גמר מעשינו ועבודתנו בקיום המצוות במשך הזמן ד„היום לעשותם“) אין עליו ציווי דקיום המצוות, אבל מציאות המצוות כשלעצמה היא בקיום נצחי, „מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים“, לא בתור ציווי לאדם, אלא בתור רצונו של הקב"ה.

וההסברה בזה:

הגדר ד„מצוות“, ציווי להאדם - שייך רק כשהאדם הוא מציאות בפ"ע, שאז נופל עליו גדר של ציווי הקב"ה להתנהג ע"פ רצונו של הקב"ה. אבל לאחר שנשלמת עבודתו של האדם בקיום המצוות, שכל מציאותו (כל הפרטים שבו) חדורה ברצונו של הקב"ה, ונעשה במעמד ומצב של צוותא (מצוה מלשון צוותא⁴⁰) וחיבור עם הקב"ה, עד שנעשים מציאות אחת, „ישראל (ע"י אורייתא) וקוב"ה כולא חד"⁴¹, כפי שיהי' בפועל ובגלוי לעתיד לבוא - לא שייך הגדר דציווי לאדם (כיון שאינו מציאות בפ"ע), כי אם, שהוא מציאות רצונו של הקב"ה, שבדאי מתקיים בפועל (בדרך ממילא) ע"י המציאות דהמצוות⁴².

(40) ראה לקו"ת בחוקותי מה, ג. מז, ב. ובכ"מ.

(41) ראה זח"ג עג, א.

(42) מעין דוגמא לדבר בנוגע לעניני העולם שבהם מקיימים המצוות - ש„לעתיד לבוא . . . תאנה . . . צוותה ואומרת שבת היום“ (מדרש תהלים מזמור עג בסופו).

(43) ואולי י"ל, שש"ש הרמב"ם „מותר לעשות מן הכלאים תכריכין למת שאין על המתים מצוה“, קאי גם על הזמן שלאחרי התחי', שלא יהי' אז הציווי דאיסור כלאים, אף שבדאי לא ישאר לבוש בכלאים, שהרי „הלכות של תורה (כולל גם ההלכה דכלאים) אינן בטלין לעולם“, כבפנים.

(44) ע"ד מ"ש במהר"ץ היות לנדה שם, שגם לשיטת התוס' שמצוות בטלות לעתיד לבוא קאי (לא על העולם שלאחר המות, אלא) על עולם התחי', „היינו רק ברגע התחי', אבל אח"כ פשיטא דיחזור לאיסורו“.

(45) ומסתבר לומר, שגם ברגע התחי' לא יהי' לבוש בכלאים - בדרך ממילא (באופן נסי), מצד רצונו של הקב"ה שבאיסור כלאים, כבפנים.

(46) ועפ"ז יש לבאר דברי כ"ק אדני"ע בפירוש ד„מצוות בטלות לעתיד לבוא“ ש„אין הכוונה שיתבטלו ח"ו, כ"א שיתבטלו בבחי' העדר תפיסת מקום לגבי האור העצמי דלעתיד כו", גם ע"פ פשטות דברי הגמרא בנוגע לקבורה בכלאים (כנ"ל הערה 35) - שהציווי להאדם ע"ד איסור כלאים יתבטל בבחי' העדר תפיסת מקום לגבי האור העצמי שבאיסור כלאים מצד רצונו העצמי של הקב"ה.

המצוות שמתייחסים לעולם בטלות לעתיד לבוא, משא"כ הלכות של תורה שאינם מתייחסים לעולם אינן בטלים לעולם.⁵¹

ויש לומר, שהפירוש ד"למחר לקבל שכרם", הוא, שיתגלה באדם (ישראל) שמקיים המצוות (ועל ידו גם בעולם) ענינם האמיתי של המצוות, "שכר מצוה היא מצוה עצמה"⁵² כפי שהם בתורה שלמעלה מהעולם, וכל מציאותו של העולם הוא שבו מתקיים רצון זה בפועל.

ז. ויש להוסיף, שענין זה מודגש גם בדרשת חז"ל ש"הלכות של תורה . . אינן בטלין לעולם" - "אף"⁵³ . . הלכות אינן עתידין ליבטל . . הליכות⁵⁴ עולם לו", "אל"⁵⁵ תקרי הליכות אלא הלכות (לעולם יהיו):

ידוע⁵⁶ הכלל שהלימוד ד"אל תקרי כו' אלא כו", אינו שולל הפירוש הפשוט, אלא מוסיף עוד פירוש, ושניהם אמת. ועד"ז בנדוד, שהלימוד "אל תקרי הליכות אלא הלכות" הוא בהוספה על הענין ד"הליכות עולם לו", ומה מובן שבהלכות התורה ישנם ב' ענינים-דרגות: (א) "הליכות עולם לו", (ב) "אל תקרי הליכות אלא הלכות".

והחילוק שביניהם:

"הליכות עולם לו", פירוש, שישנה מציאות והנהגת (הליכות) העולם, ופעולת הלכות התורה היא שיהיו "הליכות עולם

לבוא", ו"הלכות של תורה . . אינן בטלין לעולם":

החילוק שבין מצוות לתורה, הוא, שמצוות גדרם הוא ציווי לאדם איך להתנהג בעולם, היינו, שישנה מציאות האדם והעולם, והמצוות הם ציווי איך יהיו האדם והעולם [ונמצא, שאף שהמצוות אינם בשביל תועלת האדם והעולם (להיותם רצונו של הקב"ה), מ"מ, מתייחסים הם להאדם והעולם, שהרצון הוא בנוגע להאדם והעולם]. משא"כ תורה היא "חמודה גנויה . . קודם שנברא העולם"⁴⁷, ו"הלכות של תורה" אינם להורות להאדם והעולם (שהרי דרגא זו היא "קודם שנברא העולם"), אלא רצונו ית' כפי שהוא בעצמותו ממש, "אנא נפשי כתבית יבית"⁴⁸, שאינו מתייחס לענין אחר שחוץ ממנו.⁴⁹

בסגנון אחר: בהדרגא דמצוות - המצוות הם בשביל העולם, היינו, שהעולם יתנהג כפי רצונו. אבל בהדרגא דתורה - ה"ה קדמה לעולם, ובריאת העולם היא, "בשביל התורה"⁵⁰, כדי שרצון זה (שאינו מתייחס לעולם) יהי גם בפועל.

ועפ"ז מובן ש"מצוות בטלות לעתיד לבוא", ו"הלכות של תורה . . אינן בטלין לעולם" - כי, לעתיד לבוא יתעלה האדם והעולם לדרגא שלמעלה מהעולם, ולכן,

(47) שבת פח, ב.

(48) שבת קה, א (לגירסת הע"י).

(49) ובלשון רבינו זקוק בספר התניא (פ"ה) "ואף אם לא הי' ולא הי' הדבר הזה לעולם כו" (וראה גם תניא ק"א (קנט, ב) בענין "פרטי ההלכות דלא שכיחי כלל ואפשר שלא היו מעולם במציאות"). ולהעיר ממארו"ל (סנהדרין עא, א) "עיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות". ויש לומר, שבהלכות אלו מתבטא ענינם האמיתי של הלכות התורה כפי שהם למעלה משייכות לעולם, ועל ידם מתגלה שכן הוא גם בכל הלכות התורה.

(50) פרש"י ר"פ בראשית.

(51) ועפ"ז יומתק דיוק לשון הרמב"ם, דבר ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים" - שהנצחיות דמצוות היא מפני היותן מצוות התורה.

(52) ראה תניא פל"ט (נב, ב).

(53) ירושלמי שבהערה 2.

(54) חבוקוק ג, ו.

(55) קרבן העדה ופני משה לירושלמי שם.

(56) ראה ס' הליכות אלי ס"ג. הנסמן בלקו"ש

חכ"א ע' 24 הערה 27.

על זה איך ראוי לומר על מחלוקת שיתקיים, והרי אי אפשר להתקיים אלא אחד מן הדעות, ומלת מחלוקת כוללת השני צדדים? ותירצו, משום שאלו ואלו דברי אלקים חיים⁶⁰ ויש לדברי ב"ש ג"כ שרש למעלה באצילות רק שאין הלכה כן . ואין זה תירוץ מספיק על לשון סופה להתקיים, אכן האריז"ל פ"י שלעתיד בזמן המשיח תהי' הלכה כב"ש . . . והוא סופה להתקיים ממש⁶¹.

וצריך להבין:

גם לפי האריז"ל, "שלעתיד בזמן המשיח תהי' הלכה כב"ש . . . והוא סופה להתקיים ממש" - הרי, הפירוש ד, סופה להתקיים" קאי על דעת ב"ש (שלעתיד מחלוקת תהי' הלכה כמותם), ולא על, "מחלוקת שמאי והלל", כי, כשתתקיים דעת ב"ש עי"ז שתפסק הלכה כמותם, תתבטל ההלכה כב"ה.

ועוד ועיקר: איך יתכן שתתבטל ההלכה כב"ה לאחר הנהגת בני' כדעת ב"ה במשך כל הדורות (מאז שנפסקה הלכה כמותם) - ה"ז ירידה הכי גדולה לדעת ב"ה, היפך בתכלית מהכלל⁶² "מעלין בקודש", ודוקא בזמן המשיח!?

ואולי יש לומר, שמ"ש האריז"ל שלעתיד בזמן המשיח תהי' הלכה כב"ש, קאי על התקופה הראשונה דימות המשיח, אבל בתקופה השני' דימות המשיח, כשיחיו המתים, ומצוות בטלות לעתיד לבוא, אזי תתקיים, "מחלוקת שמאי והלל", שתהי' הלכה כשמאי והלל גם יחד, כדלקמן.

ט. והביאור בזה:

המחלוקת דב"ש וב"ה, "הללו מטמאין

לו", שהעולם יתנהג ע"פ רצונו של הקב"ה, שיהי' ניכר בפועל ובגלוי, "שכל מהלכו של עולם שלו (דהקב"ה) הוא"⁵⁷.

ולמעלה מזה, "אל תקרי הליכות אלא הלכות" - שמצד דרגת התורה שקדמה לעולם אין מציאות ד, "הליכות עולם" ("אל תקרי הליכות"), כי אם, המציאות דתורה ("אלא הלכות"), ובריאת העולם היא בשביל קיום רצונו של הקב"ה שבהלכות התורה.

ועפ"ז יש לבאר תוכן הדרשה "אל תקרי הליכות אלא הלכות (ולכן) לעולם יהיו" - שמצד הדרגה ד, "הליכות עולם לו", שישנו מציאות העולם, וענינם של ההלכות הוא לפעול בעולם, הרי, כשנשלמת פעולת ההלכות בעולם עתידין ליבטל; אבל מצד הדרגה ד, "אל תקרי הליכות אלא הלכות", שענינם האמיתי הוא רצונו של הקב"ה - "לעולם יהיו", שנשארת המציאות דהלכות התורה בעולם⁵⁸, לא באופן של פעולה (ציווי) בעולם, אלא (בדרך ממילא) מצד רצונו של הקב"ה שמתגלה במציאות דהלכות התורה שבעולם.

ה. וע"פ האמור שהקיום דהלכות התורה לעתיד לבוא (ש, אינן בטלין לעולם") הוא (לא בתור ציווי להאדם, אלא) כפי שהם מצד התורה, רצונו של הקב"ה - יש לבאר שגם ההלכות כבית הלל (בענינים שנחלקו ב"ש וב"ה, ונפסקה הלכה כב"ה, ולעתיד לבוא יחזור ויפסקו הלכה כב"ש) אינן בטלין לעולם:

ובהקדם הביאור בדברי המשנה⁵⁹, "כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים . . . זו מחלוקת שמאי והלל" - ש, הקשו

(57) פרש"י עה"פ.

(58) ויש לומר, שמרומז בדיוק הלשון "לעולם יהיו", שקיומן של ההלכות הוא (לא רק בתורה, אלא גם) במציאות העולם.

(59) אבות פ"ה מ"ז.

(60) עירובין יג, ב. וש"נ.

(61) לקו"ת קורח נד, סע"ב ואילך.

(62) ברכות כה, א. וש"נ.

העולם בהכרח שתהי' ההלכה למעשה בפועל כדעה אחת, והדעה השני' אינה אלא ברוחניות; בזמן הזה – הלכה כב"ה, ודעת כ"ש היא ברוחניות, ובימות המשיח – הלכה כב"ש, ודעת ב"ה היא ברוחניות.

אבל לאחרי הזמן ד"היום לעשותם", למחר לקבל שכרם", בעולם התחי', ש"מצוות בטלות לעתיד לבוא", שבטל גדר הציווי להאדם, ונשאר רק ענינם האמיתי שהם רצונו של הקב"ה, הלכות של תורה. . . שאינן בטלן לעולם" – תהי' ההלכה כב"ש ובי"ה יחדיו, כיון שיתגלה בעולם רצונו של הקב"ה כמו שהוא בעצמותו ית', "נמנע הנמנעות".

י. ויש לקשר ענין זה עם מ"ש הרמב"ם אודות ימות המשיח בסיום וחותם ספר ההלכות:

ובהקדם ביאור הטעם לסדר וחלוקת ההלכות בפרק האחרון, שלאחרי שהרמב"ם מבאר פרטי הענינים דימות המשיח (בג' הלכות ראשונות), ומסיים הענין (בהלכה ד') ש"לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח. . . אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה. . . כדי שיזכו לחיי העולם הבא", מוסיף (בהלכה האחרונה) ענין חדש: "ובאותו הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות, שהטובה תהי' מושפעת הרבה וכל המעדנים מצויין כעפר, ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד, שנאמר⁶⁷ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" – דיש לומר, שבהלכה האחרונה מוסיף (בקיצור וברמז) גם ע"ד התקופה השני' דימות המשיח שיהי' שינוי מנהגו של עולם, החל מהשינוי העיקרי דתחיית המתים, כמשנ"ת בארוכה במק"א⁶⁸.

והללו מטהרין הללו אוסרין והללו מתירין הללו פוסלין והללו מכשירין⁶³, עד ש"נעשית תורה כשתי תורות"⁶⁴ – אינה אלא בנוגע להלכות התורה כפי שבאים בתור ציווי להאדם לפעול בעולם ("הליכות עולם לו"), דכיון שבדרגא זו ניכרת ומודגשת מציאות האדם והעולם, ומצד גדרי הבריאה ישנם ב' תנועות הפכיות דחסד וגבורה, לכן גם ברצונו ית' (בדרגא זו) ישנם ב' אופנים.

אבל מצד הלכות התורה כפי שהם לאמיתתם, שאינם באים לפעול בעולם, אלא הם רצונו של הקב"ה כפי שהוא מצד עצמו ("אל תקרי הליכות אלא הלכות") – גם חילוקי הדעות שבהלכות התורה (ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים") הם "תורה אחת", "כולם ניתנו מרועה אחד"⁶⁵, שלהיותו נושא הכל, יש בו ב' הדעות דחיוב ושלילה, ושניהם כאחד, ע"ד מ"ש⁶⁶, "אחת דבר אלקים שתיים זו שמעתי", ומצדו ית' יכולים לבוא ולהתגלות במציאות העולם כמו שהם בעצמותו ית', חיוב ושלילה ביחד, להיותו "נמנע הנמנעות"⁶⁶.

ובזה תלוי החילוק בפסק ההלכה במחלוקת שמאי והלל – בזמן הזה (הלכה כב"ה), בימות המשיח (הלכה כב"ש), ובזמן התחי' (הלכה כב"ש ובי"ה גם יחד):

בזמן ד"היום לעשותם", שכולל זמן הוה, וגם התקופה הראשונה דימות המשיח (לפני תחה"מ) שיהי' קיום התומ"צ בתכלית השלימות – כיון שמודגשת בעיקר הפעולה בעולם ("הליכות עולם לו"), הרי, מצד גדרי

63 חגיגה ג, ב.

64 סנהדרין פח, ב.

65 תהלים סב, יב.

66 ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ה. הובא

ונת' בס' החקירה להצ"צ לד, ב ואילך. ובכ"מ.

67 ישע"י יא, ט.

68 הדרן על הרמב"ם – סה"ש תנשא ח"א

ע' 98 ואילך.

כשיחיו המתים - כיון שיתבטל הציווי להאדם, ויתגלה ענינם האמיתי שהם רצונו של הקב"ה, ומצד רצונו ית' יהיו האדם והעולם (בדרך ממילא) בתכלית השלימות, „לא יהי עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד . . . כי מלאה הארץ דעה את ה' וגו'“, מובן, שמעמד ומצב זה אינו בשביל איוו מטרה ותכלית, „כדי כו'“, אלא הוא עצמו המטרה והתכלית.

ועפ"י י"ל, שגם לדעת הרמב"ם עיקר ושליומות השכר הוא בעולם התחי' (כהפס"ד בתורת החסידות¹⁰), אלא שלא כתב זה בפירוש, כמו שלא כתב בפירוש אודות התקופה השני' דימות המשיח כשיחיו המתים, כיון שתכלית ומטרת חיבור ספר ההלכות, „שיהיו כל הדינין גלויין לקטן ולגדול בדין כל מצוה ומצוה“, נשלמת בסיומה של התקופה ד, „היום לעשותם“; ואעפ"כ, כיון שענינו האמיתי של חיבורו הוא „הלכות של תורה“, כפי שהם מצד רצונו של הקב"ה - לכן, בהלכה האחרונה, שהיא הסיום והסך-הכל דספר ההלכות, רומז הרמב"ם אודות המעמד ומצב דעולם התחי', שאז יתגלה ענינם האמיתי ד, „הלכות של תורה“, שאינם בשביל האדם (כדי שיזכו לחיי העולם הבא), אלא „דעת בוראם“, „דעה את ה'“, שזוהו עיקר ושליומות השכר - שמציאות האדם והעולם בטלה ומכוסה לגמרי ב, „דעה את ה'“, „כמים לים מכסים“¹¹.

וע"פ המבואר לעיל החילוק שבין ימות המשיח לתחיית המתים, שבימות המשיח תהי' שלימות העבודה דקיום המצוות, ציווי להאדם, ובתחיית המתים יבטל הציווי להאדם („מצוות בטלות“), ויתגלה ענינם האמיתי שהם רצונו של הקב"ה („הלכות של תורה“) - יש לומר, שענין זה מרומז גם בהחילוק בלשון הרמב"ם בב' ההלכות האחרונות:

בהלכה ד' כתב, „לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח . . . אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה . . . כדי שיזכו לחיי העולם הבא כמו שביארנו בהלכות תשובה“, ששם מבאר בארוכה שהטובה בעוה"ז, עד לשלימותה בימות המשיח, היא, בשביל שלימות העבודה דקיום התומ"צ, כדי לזכות למתן שכרן של מצוות בעולם הבא¹²; משא"כ בהלכה ה', שמוסיף ענין חדש בנוגע ל, „אותו הזמן“ שיהי' בתקופה השני', אינו כותב שמעמד ומצב זה הוא בשביל איוו מטרה ותכלית, „כדי כו'“.

ויש לומר הביאור בזה:

בתקופה הראשונה דימות המשיח, בזמן ד, „היום לעשותם“ בתכלית השלימות (שאוודותה מדבר בהלכה ד') - כיון שישנו ציווי להאדם, מודגשת בעיקר התועלת של האדם ע"י קיום המצוות, מתן שכרן של מצוות, „כדי שיזכו לחיי העולם הבא“.

משא"כ בתקופה השני' דימות המשיח,

70) ראה לקר"ת צו טו, ג. דרושי ש"ש סה, סע"ד. סהמ"צ להצ"צ מצות ציצית פ"א (דרמ"צ יד, ב). ובכ"מ.
71) ובסגנון דתורת החסידות - שעיקר ושליומות השכר הוא תענוג בורא (ראה המשך וככה תרל"ז פ"ב ואילך).

69) לשיטתו - ש, העולם הבא אין בו גוף וגוי' אלא נפשות הצדיקים בלבד בלא גוף" (הל' תשובה פ"ח ה"ב), „החיים (ש)באין לו לאדם אחר חיי העולם הזה שאנו קיימים בו בגוף ונפש" (שם ה"ח), ואינו מפרש אודות השכר שלאח"ז, בעולם התחי' (וראה לקמן בפנים).

לעילוי נשמת

ר' נתנאל ב"ר **אפרים** ע"ה **נסים**
נפטר ביום ט"ז סיון ה'תשס"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת **דבורה** תח"י **נסים**
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

נדפס ע"י ילדיהם

ר' **עמוס** וזוגתו מרת **רישא** שיחיו **נסים**
ר' **אפרים** וזוגתו מרת **מריטה** שיחיו **נסים**
ר' **דוד** וזוגתו מרת **אורה** שיחיו **בורק**

לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל
נפטר בש"ק פ' נצבים, ז"ך אלול ה'תשס"ה
וזוגתו מרת טשארנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה סטראל
נפטרה בליל ה' טבת ה'תשס"ו
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בנם

הו"ח ר' שמואל זוגתו מרת מלכה שיינדל
ומשפחתם שיחיו סטראל

לעילוי נשמת

ותיק וחסיד אי"א עוסק בצ"צ באמונה
מסור ונתון לעשות צדקה וחסד
בעל מעשים ומרץ ורב פעלים
הרה"ח התמים ר' שניאור זלמן ע"ה
בן הרה"ח התמים ר' יצחק אלחנן הלוי הי"ד

שגלוב

מקושר מאוד לכ"ק אדמו"ר מה"מ מליובאוויטש
ממיסדי ומנהלי הארגון "פרי"
לקרב את היהודים עולי רוסיא לאביהם שבשמים
ולהכניסם בבריתו של אאע"ה
המדריך והמשפיע שלהם ורבים השיב מעון
הפיץ תורה ע"י שיעוריו הרבים
ממנהלי ופעילי מבצע תפילין וכו'
השקיע כוחות רבים לטובת שכונת המלך
ולחיזוק כבוד רבני ליובאוויטש
זכה להעמיד דורות חסידים ואנשי מעשה
נפטר בשם טוב
כ"א תמוז ה'תשס"ו
ת' נ' צ' ב' ה'

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.
יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
המעשה הוא הענין: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).
שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".
מעין חי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770, על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.
להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלת קהילות בשבת, בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.
ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).
דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.
לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת "אהלי תורה", ניו-יורק.
דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

מוקדש להתגלותו המיידית לעיני בשר של
כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח שליט"א
למטה מעשרה טפחים ומתוך חיים נצחיים
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו תיכף ומיד ממש

*

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' רחמים ב"ר יואב ע"ה

אנטיאן

נפטר בדמי ימיו - בליל שמע"צ ה'תשס"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

*

ה" שותף בהפצת "דבר מלכות"

להשיג השיחות, להקדשות ולפרטים נוספים טל.: (718) 753-6844

הוכן לדפוס ע"י

יוסף יצחק הלוי בן אסתר שיינדל

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

כתובתינו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>